

ספר הלימוד "ישראל – הבית שלנו" לכיתה ד'

הצעה לפריסה שנתית



הפריסה השנתית המוצעת כאן מיועדת להוראת המקצוע 'מולדת חברה ואזרחות' בכיתה ד' בעזרת ספר הלימוד "ישראל הבית שלנו". פריסה זו היא תוספת למידע המובא במדריך למורה המצורף לספר. תמצאו בה את פריסת התכנים על פני שנת הלימודים, את מספר השיעורים שיוקדשו לכל פרק, את הנושאים המרכזיים ודגשים נוספים. הפירוט הרחב והמדויק מופיע במדריך למורה, ולכן אין להסתפק בפריסה זו, אלא חשוב מאוד להסתייע במדריך למורה. לנוחותכם מובאות בפריסה זו הפעילויות המתוקשבות המלוות את הספר ומוטמעות בספר הדיגיטלי באתר וויזדי.

בהצלחה ובהנאה!

צוות הפיתוח

שער ראשון – ארץ אהבתי - טבע ואדם | 33 שעות שנתיות | ספטמבר - פברואר

חודשים	פרק	חלוקת הפרק לשיעורים	שעות הוראה מומלצות	דגשים והעשרה	יחידות מתוקשבות בוויזדי
אלול – חשוון ספטמבר – אוקטובר 11 שעות נופים פיזיים בישראל	1 - קווים וגבולות	מבוא – היכרות עם סיירת מולדת (7 – 10)	1	הציגו את מקומות המגורים של חברי סיירת מולדת על המפה, וזהו את השונה ביניהם ואת הדומה.	
		מהו גבול? (13 – 15)	1	ניתן להקרין את הסרטון המחויך " הריחוק עושה את ההבדל " כפתיחה לנושא חשיבות הגבול ותפקידיו.	זה הגבול שלי - לינק
		סוגי גבולות, גבולות המדינה. יישובי הגבול וכוחות הביטחון השומרים על הגבול (16 – 21)	2	השיעור עשיר במושגים החדשים לתלמידים. כדאי לסכם את הלימוד בעזרת חידון או משחק או לתת את היחידה המתוקשבת כמשימת בית. ניתן להזמין לשיעור תושב מיישובי הגבול שיספר על אופי המגורים באזור. לפעילות העשרה – ניתן ליצור קשר עם תלמידים בבית ספר ביישוב גבול ולערוך מפגש פיזי או מקוון.	גבולות המדינה - לינק

חודשים	פרק	חלוקת הפרק לשיעורים	שעות הוראה מומלצות	דגשים והעשרה	יחידות מתוקשבות בוויזדי
	2 – נופי הארץ	נופים ואזורים, אהבת הארץ (23 – 24, 28, 32)	1	כהכנה לשיעור, בקשו מהתלמידים להביא לכיתה (או לשלוח באופן דיגיטלי) תמונות מטיולים שערכו שכוללות נוף. בשיעור – אפיינו יחד את האזורים השונים שבתמונות. אפשר גם להקרין סרטון שמציג את נופי הארץ. הצעה לסרטון במדריך למורה.	מחפשים את המטמון – לינק
		רצועות אורך (25 – 27)	1		מטיילים בשביל ישראל – לינק
		יחסי גומלין – אדם ונוף (30 – 31)	1	ניתן להקרין תמונות של אזור המגורים של התלמידים – לפני שהוקם בו היישוב ותמונה עכשווית. לעמוד על ההבדלים ולבחון מדוע נבחר אזור זה להקמת היישוב.	

חודשים	פרק	חלוקת הפרק לשיעורים	שעות הוראה מומלצות	דגשים והעשרה	יחידות מתוקשבות בוויזדי
	3 – שמש מים ושמיים	מזג אויר וסוגי אקלים (33 – 36)	2	כפתיחה לנושא, ציירו על הלוח גרף ובו מקום לשתי עמודות: "חם ויבש", "קריר ורטוב", בקשו מהתלמידים לכתוב את שמם על גבי פתק ולהדביק אותו בעמודת מזג האויר המועדף עליהם. (כך גם ירכשו מיומנות קריאת גרף עמודות). ניתן גם להקרין בכיתה נתונים על תחזית מזג האויר מתוך אתרים ברשת כגון מטאוסק או השירות המטאורולוגי.	
		שינויי אקלים (37)	1	מומלץ להיעזר ביחידה המתוקשבת שמלמדת את הנושא בצורה ויזואלית וידידותית לתלמידים ואף מניעה אותם לפעולה. ניתן להקרין סרטונים שממחישים את השפעת שינויי האקלים על בעלי החיים. לדוגמה – " כאן מדע: לאן נעלמו קיפודי הים? "	הכדור בידיים שלנו - לינק
		המים בישראל (38 – 41)	1	עמ' 42 - סוגרים עניין: מתאים כשיעורי בית לסיכום הנלמד.	

חודשים	פרק	חלוקת הפרק לשיעורים	שעות הוראה מומלצות	דגשים והעשרה	יחידות מתוקשבות בוויזדי
חשון – טבת נובמבר – דצמבר 12 שעות נופים אנושיים – חברה בישראל תמורות והישגים בתחומי חיים שונים מקום המדינה ועד היום	4 – התיישבות בישראל	קרוב רחוק, חמוץ מתוק (44 – 45)	1	נערוך היכרות עם שני סוגי התיישבות בעזרת ראיון עם שקד ונועם. ניתן להמחזיז את הראיון בכיתה. בחנו עם התלמידים את היתרונות (מתוק) ואת החסרונות (חמוץ) שבכל סוג התיישבות. בררו את הצדדים החמוצים והמתוקים גם באזור המגורים של התלמידים.	
		צפיפות אוכלוסין (46 – 47)	1	היעזרו בסיירת מולדת שבפתיחת הפרק להצפת נושא הצפיפות. מומלץ להראות בכיתה את סרטון ההקניה למושג צפיפות אוכלוסין שבויזדי, שממחיש את הנושא צעד אחר צעד. הצעה למשחק ים-יבשה בעזרת חישוקים שממחיש את נושא הצפיפות – במדריך למורה.	צפיפות אוכלוסין - לינק
		מרכז ופריפריה (48 – 49)	1	כדאי ללוות את לימוד הנושא בעזרת מפה. תוכלו להציג בפני התלמידים את מפת הרכבות בישראל ולהתרשם חזותית מההבדלים בין רשת הרכבות במרכז הארץ לעומת הפריפריה ולדון כיצד זה משפיע על החיים באזור.	
		מציאות משתנה, צרכים משתנים; חשיבות התכנון העירוני (50 – 52)	1	הצעה לפעילות חקר סביב שינויים באזור המגורים של התלמידים – במדריך למורה. להבנת הצרכים המשתנים עם הגידול באוכלוסיה ועם שינוי גיל האוכלוסיה מומלץ לבצע את הפעילות המתוקשבת בוויזדי שממחישה את השינויים בצרכים דרך בחינת השינויים במעגל המשפחתי.	תראו כמה גדלנו - לינק

חודשים	פרק	חלוקת הפרק לשיעורים	שעות הוראה מומלצות	דגשים והעשרה	יחידות מתוקשבות בוויזדי
	5 – "כאן גרים בכיף" משפחת ישראלי	גוונים באוכלוסייה היהודית בישראל (53)	1	כהכנה לשיעור, בקשו מהתלמידים להכין חידות על מנהגים שמיוחדים לארץ המוצא ממנה עלתה המשפחה שלהם ופתרו אותם במליאת הכיתה. ניתן גם לערוך את הפעילות כמשחק טאבו, להביא מאכלים ולערוך סעודה כיתתית, או לחלק לכל תלמיד שני פתקי ממו. על אחד ידביק תמונה ועל השני יכתוב את שם המנהג, ערבבו את הפתקים וחלקו לתלמידים שיצטרכו למצוא את הזוגות המקוריים.	
		אוכלוסייה בצמיחה; תהליכי ריבוי טבעי והגירה (54 – 57)	1	הצעות לסרטונים במדריך למורה.	
		עליה וקיבוץ גלויות (58 – 59)	1	מומלץ להזמין סבים או סבתות שעלו ארצה שיספרו את סיפור העליה וההשתלבות בארץ לתלמידים. אפשר גם להזמין עולים חדשים בני זמננו. הצעות לסרטונים במדריך למורה. היחידה הדיגיטלית בוויזדי מספרת את סיפור המעברות בדרך חוויתית וויזואלית.	עליה המונית - לינק
		מפגש ישראלי – איחוד או ייחוד? (60 – 61)	1	כפתיחה לשיעור ניתן לשחק במשחק בסגנון איש תלוי לגילוי הביטוי "קיבוץ גלויות" או לבצע את משימת הציור בעמוד 61.	

חודשים	פרק	חלוקת הפרק לשיעורים	שעות הוראה מומלצות	דגשים והעשרה	יחידות מתוקשבות בוויזדי
	6 – פסיפס ישראלי - קבוצות אתניות בישראל	מגוון שפות – מגוון אנשים, כבוד האדם (63 – 65)	1	נושא הלימוד הוא הטרמה ערכית מחשבתית להיכרות בהמשך עם קבוצות אתניות שונות במדינת ישראל. כהכנה לשיעור ניתן לבקש מהתלמידים לאתר שלטים באזור המגורים שלהם שכתובים בשפות שונות ולצלם אותם ואת התמונות להציג בכיתה.	
		היכרות עם קבוצות אתניות שונות (ערבים, נוצרים, דרוזים) (66 – 67, 69)	2	אפשר ללמוד את הנושא בלמידת עמיתים. כל קבוצה תחקור קבוצה אתנית אחת (על פי ספר הלימוד ועל פי היחידות המתוקשבות) ותספר עליה במליאת הכיתה. ניתן גם לבקש מכל קבוצה להכין משחק מסכם או פוסטר לתליה בכיתה.	חג שמח - לינק אהלן וסהלן - הבדואים בישראל - לינק
		ערים מעורבות, היחס למיעוט (68, 70, 72)	1	פתחו את השיעור במשחק הכיתתי המוצע בעמוד 70 שמציף את שאלת "הרוב קובע" מול הדאגה לדעת המיעוט. ופותח את נושא כיצד נכון להתייחס למיעוט וכיצד הוא עשוי להרגיש.	

חודשים	פרק	חלוקת הפרק לשיעורים	שעות הוראה מומלצות	דגשים והעשרה	יחידות מתוקשבות בוויזדי
טבת – שבט ינואר – פברואר 10 שעות השינויים במרחב: הצלחות ואתגרים כלכליים חברתיים	7 – כלכלה כחול לבן	מהי כלכלה, והיכרות עם ענפי כלכלה שונים בישראל (73 – 77, 82)	2	להיכרות עם ענפי הכלכלה השונים ערכו משחק. הגדירו תנועה שהתלמידים יעשו עבור כל אחד מארבעת הענפים העיקריים שבעמוד 74 (לדוגמה, הנפת ידיים למעלה, מחיאת כפיים, צעד הצידה וכדומה). כעת, הכריזו על מילים שייכות לכל אחד מהענפים, ועל התלמידים לבצע את התנועה המייצגת את הענף הנכון. הצעות לסרטונים על ענף החקלאות במדריך למורה. הצעה לפעילות חקר על פיתוחים ישראלים בענף התעשייה במדריך למורה.	
		צמיחה כלכלית והקשיים שבדרך (78 – 81)	1		
התהליכים המתקיימים במדינה היום ישפיעו על עתידה של ישראל שינויים בהתנהגות	8 – ממחרשה להשקיה ממוחשבת	בעלי מלאכה בראשית ימי המדינה והשינויים בהרגלי הייצור והצריכה (83 – 86)	1	הדיון בסיירת מולדת על נעליים חדשות לטיול יכול לשמש כפתיחה לנושא השינוי בהרגלי הייצור והצריכה בכלכלה הישראלית. בקשו מהתלמידים לשתף בהתלבטויות דומות שהיו להם.	
		תוצרת כחול לבן (87)	1	כהכנה לשיעור, בקשו מהתלמידים לאתר בבתם מוצרים שיוצרו בארץ. הצעות לסרטוני פרסומת על חשיבות קניית תוצרת כחול לבן במדריך למורה. כסיכום ללימוד, ניתן לערוך פעילות יצירת סרטוני טיק טוק בקבוצות מדוע כדאי לבחור דווקא במוצר ישראלי.	פיצה כחול לבן - לינק

כלכלית לאורך זמן במדינת ישראל (חינוך פיננסי)		מהי גלובליזציה, ייצוא וייבוא. (88 – 89)	1	לאחר היכרות עם המושג, מומלץ לערוך דיון סביב הקומיקס מדין ועד אילת שבפרק או דיבייט על יתרונות וחסרונות שבתהליך הגלובליזציה וכיצד מאזנים אותם.	גלובליזציה - לינק
		סוגרים עניין (92)	1	בפרק מוצעת פעילות דיון יישומית בקבוצות סביב דילמות שקשורות להתפתחות הכלכלה בישראל. מומלץ להקדיש את הזמן להפנמת הנושא. את העמודים 90 - 91 שעוסקים בהון האנושי במדינת ישראל ובהזמנה ליזמות של התלמידים כדאי לתת כשיעורי בית.	
	9 – שומרים על הטבע	סוגי יחסי גומלין בין אדם לטבע; צורכי האדם עשויים לפגוע במרחב המחיה של בעלי החיים, סכנת הכחדה. (93 – 95)	1	מומלץ לפתוח את הנושא סביב הדיון בסיירת מולדת, ערכו הצבעה מי צודק והעלו הצעות לפתרון מוסכם. הצעות לסרטונים שמדגימים את יחסי הגומלין במדריך למורה.	
		מהי התחדשות עירונית והצורך באיזון (98 – 99)	1	את עמודים 96 – 97 ניתן לתת כשיעורי בית, ניתן לערוך פעילות חקר בקבוצות על שטחים פתוחים בתוך היישוב כמוצע בעמוד 96 ולהזמין את התלמידים לתעד את השטח בתמונות.	תתחדשו - לינק
		שמירה על הטבע בידיים שלנו (100 – 102)	1	מומלץ ללמד את השיעור במבט יישומי, ולעורר את התלמידים לחשוב כיצד הם עצמם יכולים להביא לשמור על הסביבה בהתאם למודל שמח"ה שבפרק. תוכלו גם ליצור לוח כיתתי שבועי שבו התלמידים ירשמו לאורך השבוע פעולות שמועילות לסביבה שבחרו לעשות.	

שער שני – לתפארת מדינת ישראל | 27 שעות שנתיות | פברואר - יוני

חודשים	פרק	חלוקת הפרק לשיעורים	שעות הוראה מומלצות	דגשים והעשרה	יחידות מתוקשבות בוויזדי
שבט – ניסן פברואר - מרץ 8 שעות הכרזת המדינה והעשורים הראשונים אדם וחברה במדינה: מדינת ישראל יהודית ודמוקרטית – ערכים וביטויים	פרק 10 – בית לעם היהודי	בית לעם היהודי – על הקשר העתיק בין העם היהודי לארצו ועל תפקידה החשוב של המדינה כבית לעם היהודי (105 – 107)	1	לפתיחת השיעור, השמיעו את השיר "כמה טוב שבאת הביתה" ודונו במשמעות של בית עבור התלמידים	
		תוכנית החלוקה וההצבעה באו"ם: על התוכנית בכט בנובמבר. התגובות להצבעה בקרב היהודים והערבים. (108 – 110)	1	הקרינו את הסרטון ההיסטורי שמציג את ההצבעה באו"ם ואת המתח של המאזינים בארץ לתוצאות ההצבעה והשמחה שאחריה. קישור במדריך למורה.	
		ההכרזה על הקמת המדינה ומלחמת העצמאות (111 – 114): הלבטים מפני ההשלכות, האחריות העצומה בהחלטה להכריז וגודל המעמד. המערכה במלחמת העצמאות מול צבאות מדינות ערב וההקרבה והמסירות של הלוחמים.	2	הקרינו את סרטון ההכרזה על הקמת המדינה. קישור במדריך למורה. מומלץ לצאת לסיור במוזאונים שמתארים את מורשת הקרבות במלחמת העצמאות, כגון במוזאון נגבה	

חודשים	פרק	חלוקת הפרק לשיעורים	שעות הוראה מומלצות	דגשים והעשרה	יחידות מתוקשבות בוויזדי
שבת – ניסן פברואר - מרץ 8 שעות הכרזת המדינה והעשורים הראשונים	פרק 11 – אנו מכריזים בזאת	יוצרים מגילה (117)	1	הפעילות בספר מזמינה את התלמידים לחשיבה ערכית על היסודות החשובים למדינה יהודית ודמוקרטית. בסיום הפעילות ערכו אסיף כיתתי, שבו כל קבוצה תציג את הערכים שבחרה לבית שלה. כהקדמה לפעילות, בקשו מהתלמידים לחשוב מה אמור להיות כלול בתקנון יסוד לקבוצה שהם משתייכים אליה או רוצים להקים אותה: בתנועת הנוער, חבורה נגד בריונות בבית הספר וכדומה.	
אדם וחברה במדינה: מדינת ישראל יהודית ודמוקרטית – ערכים וביטויים		היכרות עם חלקי מגילת העצמאות (118 – 119)	1		מגילת העצמאות - בקרב
		היכרות עם ערכי היסוד: חירות (120 – 121)	1	להבנת האחריות המלווה את ערך החירות, למדו את מדרש חז"ל "משל הקודח בספינה" (ויקרא רבה, ד, ו). סרטון אנימציה על המשל – במדריך למורה.	
		היכרות עם ערכי היסוד: שוויון (122 – 123)	1	כפתיחה לנושא תוכלו להביא עוגה לכיתה ולהציע כמה דרכים לחלק אותה בין התלמידים: שווה בשווה, לפי תחושת הרעב, רק לתלמידים ש... ולערוך דיון בנושא שוויון.	שווים – בקרב

חודשים	פרק	חלוקת הפרק לשיעורים	שעות הוראה מומלצות	דגשים והעשרה	יחידות מתוקשבות בוויזדי
ניסן – אייר מרץ – אפריל 5 שעות סמלי המדינה אדם וחברה במדינה: מדינה ישראל יהודית ודמוקרטית – ערכים וביטויים: סמלי המדינה	פרק 14 – הדגל והסמל	הדגל (145 – 147)	1	הצעות לסרטונים במדריך למורה	
		הסמל: מהו סמל ומשמעות האלמנטים בסמל המדינה. (148 – 151)	1	פעילות יצירת סמל עבור בית הספר – כיצד בוחרים עיצוב בעל משמעות צפיה בסמלים נוספים שהוצעו לסמל המדינה ודיון במשמעותם (קישור במדריך למורה)	
	פרק 15 – עיר הבירה וההמנון	ההמנון: מילים ומשמעות. מתן כבוד להמנון ולמה שהוא מסמל. (157 – 159)	1	ערכו דיון בכיתה סביב הקומיקס מן ועד אילת שבספר, והזמינו את התלמידים להביע כיצד הם מרגישים בזמן העמידה בשירת ההמנון.	בעקבות ההמנון - לינק
		ירושלים בירת ישראל: מקומה המרכזי בהיסטוריה היהודית ותפקידה כעיר בירה כיום. (153 – 155)	1	ניתן לצאת לסיור בירושלים או לערוך חידון על תמונות של מקומות חשובים בעיר. את משימת הסיכום ב"סוגרים עניין" ניתן לתת כמשימת חקר לבית - כהערכה חלופית.	
		טקסים ממלכתיים בירושלים (156)	1	בקשו מהתלמידים לבדוק מה הנושא השנתי של טקס הדלקת המשואות השנה, ולספר על אחד המדליקים שסקרן אותם. תוכלו לערוך גם טקס הדלקת משואות בית ספרי	

חודשים	פרק	חלוקת הפרק לשיעורים	שעות הוראה מומלצות	דגשים והעשרה	יחידות מתוקשבות בוויזדי
א"ר – סיוון אפריל – מאי 10 שעות אדם וחברה במדינה: מדינת ישראל יהודית ודמוקרטית – ערכים וביטויים: רשויות השלטון ותפקידיהם	פרק 12 – חוק וסדר – הרשות	חוק וסדר: על הצורך בחוקים בחברה (126 – 127)	1	כהקדמה לנושא ניתן לשחק במשחק שמוכר לילדים, פעם ללא חוקים ופעם עם חוקים.	
		רשות מחוקקת: מהי הרשות המחוקקת, היכרות עם חוקים שונים, חוקים כמענה לצרכים של התושבים, תהליך חקיקה (128 – 130)	2	הצעה לפעילות "כיתה מחוקקת" במדריך למורה. קישור לסרטונים שעוסקים בחוקים שונים מעולם הילדים - במדריך למורה	ח"כ לרגע - לינק
		בחירות, מפלגות ותעמולת בחירות חיובית לעומת מכפישה. (131 – 132) הזכות לבחור ולהיבחר, ביטוי לשוויון זכויות לאזרחי המדינה, מהי תעודת זהות. (133)	2	כהקדמה ללימוד הנושא, מומלץ לצפות בפרק "בעד ונגד" מתוך הסדרה שקשוקה, על תעמולת בחירות בבית הספר. קישור במדריך למורה	

חודשים	פרק	חלוקת הפרק לשיעורים	שעות הוראה מומלצות	דגשים והעשרה	יחידות מתוקשבות בוויזדי
	פרק 13 – מנהלים מדינה	הרשות המבצעת ותקציב המדינה, היכרות עם כמה משרדי ממשלה ותפקידיהם, הוצאות והכנסות (135 – 137)	2	הצעה לפעילות חקר על משרדי ממשלה במדריך למורה לפני העיסוק בתקציב המדינה – תכננו עם התלמידים תקציב לאירוע כיתתי	מנהלים מדינה - לינק
		הרשות השופטת: תפקיד, הערכאות השונות; היכרות עם עקרון הפרדת רשויות (138 – 140)	1	העשרה שפתית: סנגור וקטגור סיור וירטואלי בבית המשפט העליון – קישור במדריך למורה	
		נשיא המדינה: תפקידים, פעילות למען אחדות, ובפרט - פעילות הנשיא רובי ריבלין נגד בריונות (140 – 141)	1	קישור לסרטון והצעה לפעילות בנושא מניעת בריונות במדריך למורה	נשיאי ישראל - לינק
		משחק שרים במרוץ וסוגרים עניין (142 – 144)	1	המשחק הוא משחק שיתופי בנושא הקטל בכבישים, שמכניס את התלמידים לנעליהם של שרי הממשלה בניסיון לפתור את הבעיה. מומלץ לערוך דיון רפלקטיבי בסיום המשחק	

חודשים	פרק	חלוקת הפרק לשיעורים	שעות הוראה מומלצות	דגשים והעשרה	יחידות מתוקשבות בוויזדי
סיון – תמוז יוני 4 שעות	16 – יד ביד – ערבות הדדית	ערבות הדדית מהי? ומהלכה למעשה	2	מומלץ לצאת לסיור או להתנדבות בארגון חסד	
	17 – יוצרים ומסכמים	משימת סיכום יצירתית (171 – 178)	2	הצעות להערכה חלופית יצירתית (עבור שער א) או מתוקשבת (עבור שער ב)	